

Länge leve drottningen

En askungesaga om en liten holländsk flicka som ställer stora frågor om livet - och kräver svar.

Åldersrek: Låg- och mellanstadiet

En filmhandledning av: **Susanne Forsman-Kocsis**

Länge leve drottningen är en Askungesaga om livets och schackspelandets konst. Denna holländska film är något så ovanligt som en berättelse som utgår helt från barnets perspektiv. Filmen handlar om den åttaåriga Sara, som bor tillsammans med sin mamma och morfar. Sara längtar efter en pappa och undrar var hennes pappa finns. Mamman ger henne inte några svar. Sara får därför ensam söka efter honom. Redan i filmens öppningsscen presenteras filmens huvudtema, hur det är att vara barn och bära på stora frågor som ingen vuxen tar sig tid att besvara. Med hjälp av en sagobok förflyttas Sara till en sagovärld, där hon lär sig spela schack, samtidigt som hon stärks i sin självständighet. Slutligen får hon också sina frågor besvarade.

Filmens handling

Sara är åtta år gammal och bor tillsammans med sin mamma och morfar i ett stort gammalt trähus i en holländsk småstad. I skolan sitter Sara för sig själv. Hennes tankar kretsar mest kring hennes försvunne pappa. Hon vet inte vem han är eller var han befinner sig. Saras mamma berättar inte mer än att pappan bor i Sydafrika. Sara hittar ett fotografi på sin mamman och en okänd man som kärleksfullt håller om varandra, stående framför ett stort belyst schackspel. Tankarna om pappan vill inte lämna Sara och hon får allt svårare att följa med i skolan. En dag finner Sara en kompis, Viktor. Han är nyinflyttad och bor med sin pappa ovan-

Åttaåriga Sara är en tjej med skinn på näsan som lär sig både livets och schackspelets konst.

på dennes affär. I affären finns allehanda spel och dockor. Sara blir förtjust i ett ovanligt schackspel och länsar sin spargris för att kunna köpa det. Schackpjäserna är formade som sagofigurer. Med en sagobok och med fantasins hjälp förflyttas Sara till en sagovärld som vävs samman med den verklighet filmen skildrar. I sagan möter hon en drottning som med hjälp av ett schackspel försöker förmå sin make, konungen att inte bege sig ut i krig. Drottningen leder in Sara på schackspel men blir till slut den som får ta lärdom av Sara.

En sydafrikansk schackspelare, Bob Hooke, kommer till grannstaden för att spela i en schackturnering. Sara känner igen honom som mannen från fotografiet, och när hennes skola skall "simultanspela" mot honom vill givetvis Sara vara med. Tillsammans med Viktor och flera andra skolkamrater spelar Sara mot Bob Hooke. Viktor som varit svårt sjuk blir under spelets gång yr och Sara blir tvungen att avbryta matchen för att hjälpa Viktor hem. Efter

matchens slut undrar Bob vem den schackbegåvade flickan är. Sara har glömt sitt schackspel där turneringen hölls och Bob åker till henne för att lämna tillbaka det. Utanför Saras hus möts Bob Sara och hennes mamma. Äntligen har Sara funnit sin efterlängtade pappa.

Före filmvisningen

Eftersom filmen *Länge leve drottningen* är holländsk, ett för oss ovanligt språkområde, kan det före filmen vara lämpligt att diskutera holländsk geografi och kultur, och då inte minst språket och dess härkomst. Ta också gärna upp Sydafrikas och Hollands gemensamma historia och förklara hur och vilka som talar afrikaans.

Ensam är stark

Redan i filmens inledning förstår vi att Sara är ensam. Kameran söker sig runt ett hus för att slutligen leta sig in genom ett fönster. Med hjälp av interiören och de stökiga barnen vi då ser, förstår vi omedelbart att vi

befinner oss i ett klassrum. Kameran stannar till sist vid en ensam flicka som sitter stilla och blickar ut genom ett fönster.

● *Det finns andra scener som på ett lågmält men ändå dramatiskt sätt, beskriver Saras ensamhet. Första gången vi befinner oss i Saras hem har det blivit kväll och Sara är tillsammans med sin mamma och morfar i vardagsrummet. Trots att de är i samma rum, förstår man att hon är mycket ensam. Lägga märke till hur de olika personerna är placerade i rummet. Talar de med varandra? Sitter de nära varandra? Vad gör de? Med hjälp av ljus, musik och montage skapar regissören olika känslotillstånd som vi alla kan identifiera oss med. Text så är Saras rum alltid höljt i dunkel. Fundera även över varför regissören valt att ljussätta rummet med blått ljus. Vad skapar det blå ljuset och mörkret för känsla?*

Sara finner en vän, Viktor. När hon möter honom börjar hon sakta men säkert återfå självkänslan, och blir duktig, envis och vågar tro på sin egen förmåga. "Ensam är stark", säger ett gammalt ordspråk. Är det verkligen så, känner man sig stark när man är ensam eller behöver man en vän för att känna sig stark? Diskutera gärna detta med eleverna.

Barnvärlden möter vuxenvärlden

Saras intresse för schack är en viktig del i denna Askungesaga, om den lilla flickan som till sist finner sin pappa. Det är deras gemensamma intresse för schack som gör att de redan vid sitt första möte förstår varandra. Under simultanmatchen sitter Sara och talar högt för sig själv (dvs med drottningen). Bob berättar för Sara att han som barn brukade göra likadant. Sara kan genast identifiera sig med honom, och han verkar förstå hur hon tänker och fungerar. Sara vill bli sedd, och behöver likasom alla barn bli bekräftad av vuxna. Viktors pappa har en viktig funktion i filmen, eftersom han är länken mellan barn- och vuxenvärld. Det faktum att han förstår barnen och kan uppmuntra dem gör, tillsammans med att han säljer spel och dockor, honom till barnens bundsförvant. Han blir också en viktig förebild, en vuxen att känna tilltro till. Saras

mamma vill inte besvara hennes frågor och innan Sara träffar Bob, undantaget Viktors pappa, är det egentligen bara i drömmen hon blir tagen på allvar.

Diskutera med klassen i vilka situationer vuxna tar sig tid att lyssna. Varför säger vuxna så ofta att de inte har tid? Knyt gärna an till den scen där Viktor vill läsa läxor och Viktors pappa gör honom uppmärksam på att Sara vill något annat. Det är viktigt med vuxna förebilder, men de behöver inte alltid vara de egna föräldrarna, utan kan vara fotbollstränaren, grannens mamma, en idrottsstjärna, en rockstjärna, osv. Låt barnen i ord eller bilder beskriva sina egna förebilder. Diskutera också vad som gör någon till en bra respektive en dålig förebild.

Filmens form

I sagans värld ser allt annorlunda ut, scenografin är stiliserad och figurerna är klädda och beter sig som sagofigurer.

● *Hur ser man att dessa partier i filmen är drömsekvenser? Utgå från balsalen där drottningen konstruerar schackspelet. Hur ser scenografin ut? Hur ser man att de är sagofigurer? Varför förstår man att de inte kan var verkliga personer? Diskutera kläderna, ljuset och rummet. Jämför gärna med "filmens verklighet", hur ser man att vi i drömsekvenserna befinner oss i ett fantasins rum?*

Det är i drömsekvenserna Sara lär sig spela schack, där får också vi i publiken spelets regler pedagogiskt förklarade för oss steg för steg. Kan barnen i klassen spela schack? Kanske har några lärt sig reglerna genom att se filmen! Spela gärna schack tillsammans i klassen, det bidrar till ett logiskt tänkande. Man kan skapa ett eget schackspel och använda filmen som en manual för att lära sig spelets regler.

Stämningsskapande

Musiken är alltid viktig i film. När vi första gången presenteras för Saras morfar ljuder en speciell sorts musik i bakgrunden, den återkommer i andra scener.

● *Vad är det för sorts musik, och vad säger den om vem morfadern är? När Sara befinner sig i en utsatt*

position hörs en melankolisk gitarr. Fundera över hur vi skulle ha uppfattat Sara om man använt en gladare musiklinga.

Även valet av färger har betydelse och kan tolkas symboliskt. Sara har hela tiden blå kläder på sig. Även mamman klär sig i blått och inredningen i köket går också i blått.

● *Vad kan det blå i den här filmen representera? Finns det andra blå inredningsdetaljer? Är det någon annan person som är klädd i blått? Hur ser Saras rum ut? Vad finns det för färger där? Fundera vidare på färgernas betydelse och sätt dem i relation till olika känslor. Låt eleverna utgå från motsattpar som glädledsen, ensam-tillsammans, kärlek-hat, osv. Låt eleverna måla den färg som de tycker hör ihop med ett visst känsloläge. Jämför det ni kommit fram till med hur man använt sig av färger i just denna film.*

Skolan

I filmen utspelas flera av scenerna i skolmiljö.

● *Ta reda på hur och på vilka sätt vårt eget skolsystem skiljer sig från andra länders. Diskutera gärna och utgå från filmen. Eftersom filmen framförallt rör sig på ett psykologiskt plan och utgår från barnperspektivet kan det också vara intressant att diskutera förhållandet mellan Sara och läraren.*

PRODUKTIONSUPPGIFTER:

Holland 1994/95 Lang Leve de Koningin

Manus & regi: Esmé Lammers

Foto: Marc Felperlaan

Musik: Paul M. van Brugge

I ROLLERNA:

Sara – Tiba Tossijn

Saras mamma – Lisa de Rooy

Läraren – Rudolf Lucieer

Bob Hooke – Derek de Lint

Vita drottningen – Monique van de Ven

TEKNISKA UPPGIFTER:

Speltid: 115 min

Format: Panavision 1:1,85

Ljudsystem: Dolby SR

Censur: Barmtillåten (ännu ej censurerad)

Svensk premiär: 25.12.1996

DISTRIBUTION:

Folkets Bio, Box 2068, 103 12 Stockholm

Tel 08-402 08 23, fax 08-402 08 27